

ANALÝZA ZASTOUPENÍ ŽEN VE VEDENÍ MĚST A OBCÍ PO VOLBÁCH V ROCE 2014

Mgr. Veronika Šprincová

Fórum 50 %, o.p.s | www.padesatprocent.cz

*Projekt podpořila
Nadace Open Society
Fund Praha
z programu Dejme
(že)nám šanci, který
je financován
z Norských fondů.*

NADACE
OPEN SOCIETY FUND
PRAHA

FÓRUM 50%

Obsah

Úvod	4
Zastoupení žen v zastupitelstvech měst a obcí.....	5
Celkové výsledky voleb.....	6
Statutární města a hl. m. Praha.....	6
Vliv „přednostních“ hlasů na výsledky voleb ve statutárních městech a hl. m. Praze	8
Zastoupení žen v radách statutárních měst a hl. m. Prahy	10
Starostky a primátorky.....	12
Závěr	16

Grafy a tabulky

Graf č. 1: Vývoj zastoupení žen v zastupitelstvech obcí podle typu.....	5
Tabulka č. 1: Výsledky voleb 2014 z hlediska zvolených žen v zastupitelstvech dle typu	6
Tabulka č. 2: Zastoupení žen na kandidátních listinách a mezi zvolenými ve statutárních městech a hl. m. Praze.....	7
Tabulka č. 3: Vliv přednostního přidělování mandátů (podle měst)	8
Tabulka č. 4: Vliv přednostního přidělování mandátů (podle stran)	9
Tabulka č. 5: Zastoupení žen ve vedení statutárních měst a hl. m. Prahy	10
Tabulka č. 6: Zastoupení žen ve vedení statutárních měst a hl. m. Prahy dle politické příslušnosti	11
Tabulka č. 7: Podíl starostek v obcích s rozšířenou působností (1994 – 2014)	12
Tabulka č. 8: Podíl starostek a primátorek podle typů a krajů ČR.....	12
Graf č. 2: Celkový podíl starostek a primátorek podle krajů ČR.....	14
Graf č. 3: Podíl starostek v obcích III. typu podle krajů ČR	14
Graf č. 4: Podíl starostek v obcích II. typu podle krajů ČR.....	15
Graf č. 5: Podíl starostek v obcích I. typu podle krajů ČR.....	15
Tabulka č. 9: Podíl zastupitelek a starostek/primátorek dle typu obce.....	16

Projekt podpořila Nadace Open Society Fund Praha z programu Dejme (že)nám šanci, který je financován z Norských fondů. Prostřednictvím Norských fondů přispívá Norsko ke snižování sociálních a ekonomických rozdílů a posílení vzájemné spolupráce v Evropě. Podporuje především ochranu životního prostředí, výzkum a stipendia, rozvoj občanské společnosti, péči o zdraví, děti, rovnost žen a mužů či zkvalitnění justice. Program Dejme (že)nám šanci podporuje rovné příležitosti žen a mužů v pracovním i osobním životě a prevenci a pomoc obětem domácího násilí v České republice. Spravuje ho Nadace Open Society Fund Praha, která od roku 1992 rozvíjí hodnoty otevřené společnosti a demokracie v České republice.

Úvod

Úroveň zastupitelstev měst a obcí je v České republice jedinou, kde se v čase **zvyšuje jak zastoupení žen na kandidátních listinách, tak mezi zvolenými**. Tento pozitivní trend nezvrátila ani řada změn volebního systému, které vyššímu zastoupení žen příliš nenahrávají.

Do zastupitelstev měst a obcí se volí **poměrným systémem** a jde o jediné volby v České republice, které umožňují tzv. **panašování** – volbu napříč kandidátními listinami jednotlivých volebních stran¹. Pro celý volební obvod existuje **jediný hlasovací lístek složený z kandidátních listin jednotlivých volebních stran**.

Změny, kterými způsob přidělování mandátů prošel, přinesly jednak **značnou nepřehlednost systému**², jednak **omezily možnost výběru konkrétních kandidujících**. Do roku 1994 nebylo totiž pro přidělování mandátů konkrétním kandidujícím rozhodující místo na kandidátní listině. **Mandáty byly přidělovány dle absolutního počtu získaných hlasů** a na pořadí na kandidátní listině byl brán zřetel pouze v případě shodného počtu hlasů.³

Navíc do roku 2001 **nebylo stanoveno kvórum** (do skrutinia postupovaly všechny volební strany) a **počet hlasů byl dělen** řadou po sobě jdoucích **celých lichých čísel** (v současné úpravě je dělen řadou po sobě jdoucích přirozených čísel). Předchozí úprava proto byla otevřenější vůči menším subjektům a rozdělení mandátů bylo proporcionálnější než nyní. Způsob přidělování mandátů politickým subjektům i konkrétním kandidujícím byl pro voliče a voličky dle původní úpravy srozumitelnější.

Současný **složitý systém převodu hlasů na mandáty** značně komplikuje i vytvoření nějaké spolehlivé strategie, jak do komunálních zastupitelstev zvolit více žen. Díky tomu, že každý volič a každá volička mají k dispozici tolik hlasů, kolik je rozdělováno mandátů, mohou si teoreticky „složit“ vlastní zastupitelstvo.

Tato možnost je však do značné míry blokována právě zmiňovanými úpravami volebního systému – mandáty jsou rozdělovány pouze stranám, které obdrží dostatečný počet hlasů a postupují do skrutinia, změna přepočtu hlasů na mandáty mírně zvýhodnila volební strany s největším ziskem hlasů a možnost výběru kandidujících ze strany voličstva byla značně omezena tím, že mandáty jsou konkrétním kandidujícím přidělovány zpravidla na základě pořadí na kandidátní listině.

Další komplikace znevýhodňující menší strany i ženské kandidátky napříč stranami se objevila ve volbách **v roce 2006**, kdy **Olomouc rozdělila volby do magistrátu do pěti menších obvodů**. Situace se v Olomouci opakovala i v následujících volbách **v roce 2010**, kdy se k ní přidalo **i hlavní město Praha** (dále hl. m. Praha); to bylo pro účely voleb rozděleno

¹ Volby upravuje zákon č. 491/2001 Sb.

² Podrobněji viz LEBEDA, T. (2009). „Komunální volby klamou. Krátké zastavení nad problematickými aspekty volebního systému pro obecní zastupitelstva“. In *Acta Politologica*, 1 (3), 332-343. Dostupné online: <http://acpo.vedeckecasopisy.cz/publicFiles/00056.pdf>

³ Podrobněji viz <https://www.czso.cz/documents/10180/20536900/mandaty.pdf/efc81993-c19e-4fd1-9ce1-2f1dfbeae465?version=1.0>

do sedmi volebních obvodů. Šanci na zvolení v každém obvodu tak měly pouze strany a hnutí s dostatečným ziskem hlasů, navíc v každém obvodě bylo volitelných jen několik prvních míst, v případě některých stran pouze místo první.

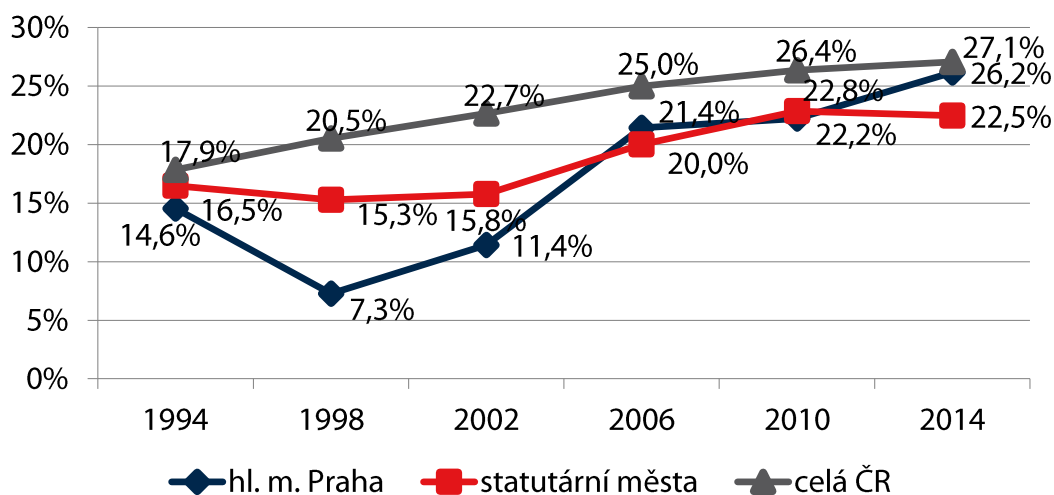
V následující analýze jsou podrobně rozebrány **výsledky voleb do zastupitelstev měst a obcí z hlediska zastoupení žen**. První část se věnuje přímo výsledkům voleb v jednotlivých typech obcí, ve statutárních městech i za jednotlivé kandidující subjekty. Následující část je zaměřena na zastoupení žen v **radách statutárních měst**. Závěr analýzy je pak věnován zastoupení žen na pozicích **starostek a primátorek**. Všechna data **zohledňují situaci bezprostředně po volbách** (do zastupitelstev i vedení měst a obcí) a nereflktují tak případné pozdější personální obměny na postech zastupitelů/ek, radních či primátorů/ek a starostek/ů.

Zastoupení žen v zastupitelstvech měst a obcí

Na úrovni měst a obcí je ze všech úrovní politického rozhodování **zastoupeno tradičně nejvíce žen**. Jejich podíl **po volbách v roce 2014 činí 27 %**. Tato úroveň se tak nejvíce přibližuje tzv. kritické 30% hranici⁴.

Zároveň zde však platí **nepřímá úměra** – s velikostí města zastoupení žen v jejich vedení zpravidla klesá. Výjimkou je v současné době (stejně jako po volbách v roce 2006) hl. m. Praha. Z následujícího grafu je patrné, že ačkoli se celkové zastoupení žen v komunální politice ubírá lineárně, v případě statutárních měst a zastupitelstva hl. m. Prahy docházelo od roku 1994 k výkyvům. Největší propad nastal hned v roce 1998, kdy bylo v obou případech zastoupení žen nejnižší. Naopak největší podíl žen byl do zastupitelstev statutárních měst zvolen v roce 2010 (necelých 23 %) a do zastupitelstva hl. m. Prahy v posledních volbách v roce 2014.

Graf č. 1: Vývoj zastoupení žen v zastupitelstvech obcí podle typu

Zdroj dat: ČSÚ, graf autorka

⁴ Minimální podíl nutný k tomu, aby se určitá menšina mohla začít projevovat svébytně. Podrobněji viz DAHLERUP, D. (1988). „From a Small to a Large Minority: Women in Scandinavian Politics“. In *Scandinavian Political Studies*, 11 (4), 275–97; Kanter, R. M. (1977). „Some Effects of Proportions on Group Life“. In *American Journal of Sociology*, 82 (5), 965–90.

Celkové výsledky voleb

V říjnu 2014 bylo do zastupitelstev měst, městských obvodů a částí a obcí, zvoleno celkem 16857 žen, což činí **27,1 %**. Oproti předchozím volbám v roce 2010 se tak **zastoupení žen zvýšilo o 0,7 procentního bodu**.

Když se podíváme na výsledky voleb v roce 2014 podrobněji, zjistíme, že se zde opět potvrzuje nepřímá úměra (s výjimkou hl. m. Prahy). Nejvíce žen je tak zastoupeno na úrovni městských částí a obvodů, následují nejmenší obce I. typu. Těsně pod celkovým průměrem je hl. m. Praha, následují obce II. typu, III. typu a nejméně žen je pak v zastupitelstvech statutárních měst.

Tabulka č. 1: Výsledky voleb 2014 z hlediska zvolených žen v zastupitelstvech dle typu

	Počet mandátů celkem	Počet zvolených žen	Podíl zvolených žen
Hl. m. Praha	65	17	26,2%
Městské části a obvody	2548	730	28,6%
Statutární města	913	205	22,5%
Obce III. typu*	4024	906	22,5%
Obce II. typu	3074	798	26,0%
Obce I. typu	51497	14201	27,6%
Celkem	62121	16857	27,1%

* Bez statutárních měst

Zdroj dat: ČSÚ, tabulka autorka

Statutární města a hl. m. Praha

I na úrovni statutárních měst, kde je podíl zvolených žen nejnižší, panují rozdíly. Následující tabulka zachycuje zastoupení žen na kandidátních listinách v jednotlivých statutárních městech i podíl zvolených žen.

Mezi celkovým podílem nominovaných žen nepanovaly příliš velké rozdíly. Pohybovalo se od 27,4 % v Karlových Varech do 38,5 % v Karviné; průměr přitom činil 32,4 %. Naopak **velké rozdíly mezi městy panovaly v podílu žen nominovaných na první místo kandidátní listiny** – v Jablonci nad Nisou nenominovala lídryni ani jedna z kandidujících stran, v Děčíně činil podíl lídryň 44,4 %; celkový poměr byl 15,4 % žen na prvním místě kandidátní listiny. Zároveň platí, že se snižujícím se místem na kandidátní listině se zvyšuje počet žen.

Celkově bylo **zvoleno o téměř 10 % méně žen, než jich kandidovalo**. Jediným městem, kde byl podíl mezi kandidujícími ženami nižší než mezi zvolenými je Havířov – tedy město s vůbec nejvyšším podílem žen v zastupitelstvu. Naopak největší rozdíl je v Českých Budějovicích, kde bylo také zvoleno nejméně žen.

Tabulka č. 2: Zastoupení žen na kandidátních listinách a mezi zvolenými ve statutárních městech a hl. m. Praze

Město	Podíl lídryň	Podíl žen do 5. místa	Podíl žen do 10. místa	Podíl kandidujících žen	Podíl zvolených žen	Rozdíl kandidující / zvolené
Brno	5,9%	23,8%	23,1%	29,2%	23,6%	5,6%
České Budějovice	11,8%	27,7%	30,6%	37,4%	15,6%	21,8%
Děčín	44,4%	31,1%	21,1%	31,3%	29,6%	1,6%
Frydek-Místek	18,2%	29,1%	26,0%	35,7%	16,3%	19,4%
Haviřov	15,4%	21,5%	29,9%	34,2%	37,2%	-3,0%
Hradec Králové	6,7%	26,7%	22,7%	27,7%	21,6%	6,1%
Chomutov	15,4%	30,8%	32,8%	38,3%	22,9%	15,5%
Jablonec nad Nisou	0,0%	27,7%	29,2%	37,2%	23,3%	13,9%
Jihlava	16,7%	25,0%	28,3%	28,8%	21,6%	7,2%
Karlovy Vary	8,3%	16,7%	22,7%	27,4%	17,1%	10,3%
Karviná	18,2%	25,5%	34,3%	38,5%	19,5%	19,0%
Kladno	25,0%	30,0%	33,3%	34,2%	27,3%	6,9%
Liberec	26,7%	26,7%	27,3%	34,4%	33,3%	1,1%
Mladá Boleslav	9,1%	21,8%	24,5%	28,1%	18,2%	9,9%
Most	42,9%	34,8%	28,5%	38,3%	26,7%	11,6%
Olomouc	7,1%	18,6%	27,1%	31,6%	22,2%	9,4%
Opava	7,1%	17,1%	25,7%	33,7%	17,9%	15,7%
Ostrava	16,7%	24,4%	25,0%	33,2%	20,0%	13,2%
Pardubice	11,8%	25,9%	25,9%	28,5%	17,9%	10,6%
Plzeň	11,8%	23,5%	24,7%	28,4%	21,3%	7,1%
hl. m. Praha	10,3%	21,7%	22,5%	32,0%	26,2%	5,9%
Prostějov	25,0%	30,0%	32,5%	32,1%	31,4%	0,7%
Přerov	27,3%	34,5%	26,4%	34,3%	17,1%	17,1%
Teplice	11,1%	20,0%	27,8%	32,5%	22,2%	10,3%
Ústí nad Labem	21,4%	25,7%	25,0%	30,7%	27,0%	3,7%
Zlín	7,1%	21,4%	19,3%	28,9%	22,0%	7,0%
Celkem	15,4%	25,2%	26,6%	32,4%	23,0%	9,4%
Celkem bez Prahy	15,8%	25,1%	26,9%	32,5%	22,8%	9,7%

Zdroj dat: ČSÚ, tabulka autorka

U výsledků voleb jsou rozdíly mezi městy výraznější než v případě nominací. Jak již bylo zmíněno, nejméně žen bylo zvoleno v Českých Budějovicích – 15,6 %. Tři ze zvolených stran zde nezastupuje žádná žena (KDU-ČSL, KSČM a ODS) a u zbývajících čtyř zvolených stran je zastoupení žen nejvýše čtvrtinové.

Naopak největší podíl mandátů získaly ženy v Havířově – 37,2 %. Zde se všem zvoleným subjektům (s výjimkou Hnutí pro Havířov, které v zastupitelstvu zastupují pouze muži) podařilo překonat kritickou 30% hranici zastoupení žen, dvě strany zastupují muži a ženy přesně z 50 %. Přesně třetinové zastoupení mají ženy v Liberci. V ostatních městech je zastoupení žen pod 30% hranicí.

Vliv „přednostních“ hlasů na výsledky voleb ve statutárních městech a hl. m.

Praze

Zásadní vliv na konečné zastoupení žen v zastupitelstvech a hl. m Praze měl úspěch konkrétních politických subjektů. V některých případech se i ve statutárních městech projevil vliv „preferenčních“ hlasů. **Celkově ženy oproti původním nominacím „přišly“ o 18 křesel.** Pokud by tedy záleželo pouze na pořadí na kandidátní listině, zasedlo by v zastupitelstvech statutárních měst a hl. m. Prahy 240 žen, tj. 24,5 %.

Největší změnu z hlediska zastoupení žen a mužů způsobilo přednostní přidělování mandátů v Jihlavě. Ženy zde získaly méně o 4 křesla – z původně volitelných míst mandát nezískaly dvě kandidátky Fóra Jihlava a po jedné z ODS a TOP 09.

V některých městech se díky preferenčním hlasům podíl zvolených žen naopak zvýšil. V Českých Budějovicích zasedne o jednu ženu více, kandidátka TOP 09 zde získala mandát na základě přímé podpory voličů a voliček. Pokud by byl tento mandát obsazen dle pořadí, bylo by již tak nízké zastoupení žen v zastupitelstvu města ještě nižší a činilo by pouze 13 %.

Jeden mandát „navíc“ získaly ženy i v Děčíně, kde lídryni TOP 09 sice „přeskočil“ kandidát z druhého místa, Volba pro město však naopak získala dva mandáty pro ženy oproti původnímu pořadí navíc. Na základě zvolení o jednu kandidátku KSČM více se zvýšilo o jednu ženu i zastoupení žen v novém zastupitelstvu Liberce.

Tabulka č. 3: Vliv přednostního přidělování mandátů (podle měst)

Město	Změna počtu zvolených žen oproti nominacím
Brno	-
České Budějovice	+1
Děčín	+1
Frýdek-Místek	-
Havířov	-
Hradec Králové	-2
Chomutov	-2
Jablonec nad Nisou	-3
Jihlava	-4
Karlovy Vary	-1
Karviná	-2
Kladno	-
Liberec	+1
Mladá Boleslav	-
Most	-
Olomouc	-
Opava	-
Ostrava	-
Pardubice	0
Plzeň	-1
hl. m. Praha	-1

Město	Změna počtu zvolených žen oproti nominacím
Prostějov	-1
Přerov	-2
Teplice	-1
Ústí nad Labem	-1
Zlín	-
Celkem	-18

Zdroj dat: ČSÚ, tabulka autorka

I u většiny stran a sdružení zafungovaly „preferenční hlasy“ v neprospěch žen. Nejvíce na ně „doplátily“ kandidátky ČSSD a ODS. V případě ČSSD ženy „přišly“ dokonce o pět křesel, v případě ODS o tři. Po dvou mandátech oproti původním nominacím ztratily kandidátky Fóra Jihlava, sdružení Karlovaráci a Strany zelených. O jeden mandát přišly kandidátky hnutí ANO 2011, Domov nad Nisou, KDU-ČSL, sdružení Občané patrioti, sdružení Pardubáci, TOP 09 a Změna pro Jablonec.

V případě KSČM se poměr vyrovnal – v Karviné ženy získaly oproti nominacím o jeden mandát méně, v Liberci naopak o jeden navíc. Kandidátky karlovarské Alternativy získaly o jeden mandát navíc, což jim zajistilo paritní zastoupení. Dva mandáty „navíc“ získaly kandidátky děčínské Volby pro město.

Tabulka č. 4: Vliv přednostního přidělování mandátů (podle stran)

Politická strana nebo sdružení	Změna počtu zvolených žen oproti nominacím
Alternativa	+1
ANO 2011	-1
ČSSD	-5
DOMOV NAD NISOU	-1
Fórum Jihlava	-2
Karlovaráci	-2
KDU-ČSL	-1
KSČM	0
Občané patrioti	-1
ODS	-3
Pardubáci	-1
SZ	-2
TOP 09	-1
Volba pro město	+2
Změna pro Jablonec	-1
Celkem	-18

Zdroj dat: ČSÚ, tabulka autorka

Zastoupení žen v radách statutárních měst a hl. m. Prahy

Zastoupení žen ve vedení měst a obcí je **celkově nižší než v zastupitelstvech**. V radách statutárních měst a hl. m. Prahy je celkově zastoupeno 20 % žen. Primátorky jsou v současné době dvě – v Praze a Děčíně –, což činí 8 % (podrobněji viz následující kapitola).

Z následující tabulky je zřejmé, že stejně jako v případě zastupitelstev panují výrazné rozdíly mezi jednotlivými městy. Vyrovnané zastoupení žen a mužů v radě mají dvě z nich – **Praha** s rekordním 45,5% zastoupením žen a **Děčín** s 44,4 % –, tedy ta města která mají zároveň v čele primátorku.

Navíc jak bylo uvedeno v předchozí části, Děčín je zároveň městem, kde kandidoval největší podíl lídryň. Kritickou 30% hranici se podařilo překonat v Chomutově (36,4 %) a v Teplicích, kde tvoří ženy třetinu rady.

Naopak **v radě Mladé Boleslavi zasedají pouze muži**. Jedinou ženu do rady zvolili v Českých Budějovicích, kde je současně nejmenší podíl žen v zastupitelstvu, ve Frýdku-Místku, Jablonci nad Nisou, Olomouci, Ostravě, Pardubicích a Přerově.

Tabulka č 5: Zastoupení žen ve vedení statutárních měst a hl. m. Prahy

Město	Počet radních celkem	Počet žen v radě	Podíl žen v radě	Primátorka
Brno	11	2	18,2%	0
České Budějovice	11	1	9,1%	0
Děčín	9	4	44,4%	1
Frýdek-Místek	11	1	9,1%	0
Havířov	11	2	18,2%	0
Hradec Králové	11	2	18,2%	0
Chomutov	11	4	36,4%	0
Jablonec nad Nisou	9	1	11,1%	0
Jihlava	11	2	18,2%	0
Karlovy Vary	9	2	22,2%	0
Karviná	11	3	27,3%	0
Kladno	9	2	22,2%	0
Liberec	9	2	22,2%	0
Mladá Boleslav	11	0	0,0%	0
Most	11	3	27,3%	0
Olomouc	11	1	9,1%	0
Opava	11	2	18,2%	0
Ostrava	11	1	9,1%	0
Pardubice	11	1	9,1%	0
Plzeň	9	2	22,2%	0
hl. m. Praha	11	5	45,5%	1
Prostějov	11	2	18,2%	0
Přerov	11	1	9,1%	0
Teplice	9	3	33,3%	0
Ústí nad Labem	9	2	22,2%	0

Město	Počet radních celkem	Počet žen v radě	Podíl žen v radě	Primátorka
Zlín	11	3	27,3%	0
Celkem	270	54	20,0%	2 (8,3 %)
<i>Celkem bez Prahy</i>	<i>259</i>	<i>49</i>	<i>18,9%</i>	<i>1 (4,3 %)</i>

Zdroj dat: Webové stránky statutárních měst, tabulka autorka

Když se podíváme na zastoupení žen v radách za jednotlivé politické strany, zjistíme, že **největší podíl žen vykazují lokální uskupení**. Jedna žena a jeden muž zastupují v radě Karlovaráky a Pévěčko; sdružení Volba pro město zastupují dokonce dvě ženy a jeden muž.

Stejně tak se ale vzhledem k nízkému počtu obsazených míst v radách objevují místní sdružení i mezi těmi, za něž nebyla do rady zvolena žena žádná. Z celostátně působících stran nebyla do rady zvolena žádná žena za Stranu zelených, která obsadila celkem tři místa v radách, Českou pirátskou stranu a LES, které však získaly po jednom křesle.

Ze stran aktuálně zastoupených v Poslanecké sněmovně dopadla nejhůře TOP09, kterou v radách zastupuje jediná žena (10 %), následuje KDU-ČSL se 13,3 %, ODS s 16,7 %, ČSSD s 18,8 %, KSČM s 19 % a nejlépe dopadlo ANO, kterou v radách statutárních měst a hl. m. Prahy zastupuje téměř čtvrtina žen.

Tabulka č. 6: Zastoupení žen ve vedení statutárních měst a hl. m. Prahy dle politické příslušnosti

Politická strana nebo sdružení	Počet radních celkem	Počet žen v radách	Podíl žen v radách	Primátorky
ANO 2011	77	19	24,7%	2
ČSSD	48	9	18,8%	0
Hnutí pro Havířov	1	0	0,0%	0
Hradecký demokratický klub	5	1	20,0%	0
Karlovaráci	2	1	50,0%	0
Karlovarská občanská alternativa	4	0	0,0%	0
KDU-ČSL	15	2	13,3%	0
KSČM	21	4	19,0%	0
LES	1	0	0,0%	0
NK	16	4	25,0%	0
Nová budoucnost pro Jablonec	1	0	0,0%	0
NV	2	1	50,0%	0
Občané pro Budějovice	3	0	0,0%	0
Občané patrioti	1	0	0,0%	0
ODS	24	4	16,7%	0
Pévěčko	2	1	50,0%	0
Piráti	1	0	0,0%	0
Severočeši Most	5	1	20,0%	0
STAN	9	2	22,2%	0
SZ	3	0	0,0%	0

Politická strana nebo sdružení	Počet radních celkem	Počet žen v radách	Podíl žen v radách	Primátorky
TOP 09	10	1	10,0%	0
Volba pro Kladno	5	0	0,0%	0
Volba pro město	3	2	66,7%	0
Volba pro Mladou Boleslav	2	0	0,0%	0
Za prosperitu Přerova a jeho MČ	1	0	0,0%	0
Změna	8	2	25,0%	0
Celkem	270	54	20,0%	2

Zdroj dat: Webové stránky statutárních měst, tabulka autorka

Starostky a primátorky

Zastoupení žen na pozicích starostek a primátorek **není nijak systematicky sledováno**, proto lze jen stěží hodnotit jeho vývoj. Z neoficiálních dat je zřejmé, že se **celkové zastoupení žen v čele měst a obcí zvýšilo** – po volbách v roce 2006 činilo 18 %⁵, v roce 2010 zhruba 17,5 %⁶. Dle dat Ministerstva vnitra ČR činí **současný podíl žen na pozicích starostů a starostek 23 %**.

Přesnější údaje jsou k dispozici pro obce III. typu. Z následující tabulky je zřejmé, že v obcích s rozšířenou působností se zastoupení žen na pozicích starostek zvyšuje. Za deset let od prvních voleb se více než ztrojnásobilo. Data pro léta 1994 – 2006 jsou převzata z knihy *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky* z roku 2009⁷ a doplněna o aktuální údaj.

Tabulka č. 7: Podíl starostek v obcích s rozšířenou působností (1994 – 2014)

Rok	Podíl starostek v ORP
1994	4,4%
1998	6,3%
2002	7,8%
2006	13,6%
2010	Není dostupné
2014	15,7%

Zdroj dat: Balík, 2009; Ministerstvo vnitra ČR, tabulka autorka

Stejně jako v předchozích případech i zde platí, že se zvyšující se velikostí obce klesá podíl žen v jejich čele. Nejmenší podíl žen tak najdeme ve statutárních městech na pozicích **primátorek, pouze 8 %**. V dalších obcích III. typu činí celkový podíl žen necelých 15 %, v obcích II. typu 21 % a v nejmenších obcích I. typu je podíl žen 24%.

Tabulka č. 8: Podíl starostek a primátorek podle typů a krajů ČR

⁵ Výpočet Fóra 50 %, o.p.s.

⁶ Údaje Svazu měst a obcí ČR uváděné v médiích (např. <http://www.lidovky.cz/ceska-politika-je-plna-zen-ale-zen-v-nizsich-patrech-verejne-spravy-1di-zpravy-domov.aspx?c=A100515_212001_ln_domov_tsh>).

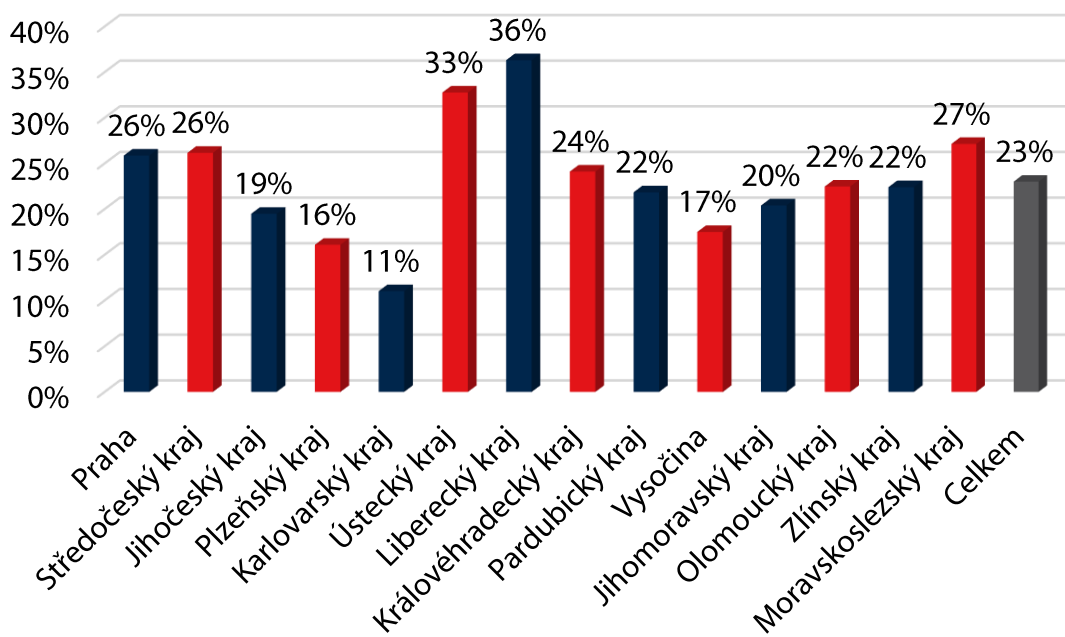
⁷ BALÍK, S. (2009). *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada Publishing

Kraj	Celkový podíl starostek a primátorek	Podíl primátorek	Podíl starostek MČ, MO	Podíl starostek v obcích III. typu	Podíl starostek v obcích II. typu	Podíl starostek v obcích I. typu
PHA	26%	100%	25%	-	-	-
STČ	26%	0%	-	9%	21%	27%
JHČ	19%	0%	-	25%	10%	20%
PLK	16%	0%	4%	0%	15%	17%
KVK	11%	0%	-	0%	0%	11%
ULK	33%	20%	25%	18%	36%	34%
LBK	36%	0%	-	33%	27%	31%
HKK	24%	0%	-	7%	25%	25%
PAK	22%	0%	0%	14%	18%	23%
VYS	17%	0%	-	0%	9%	18%
JHM	20%	0%	21%	16%	8%	21%
OLK	22%	0%	-	0%	43%	23%
ZLK	22%	0%	-	33%	42%	21%
MSK	27%	0%	29%	31%	25%	27%
Celk.	23%	8%	22%	15%	21%	24%

Zdroj dat: Ministerstvo vnitra ČR, tabulka autorka

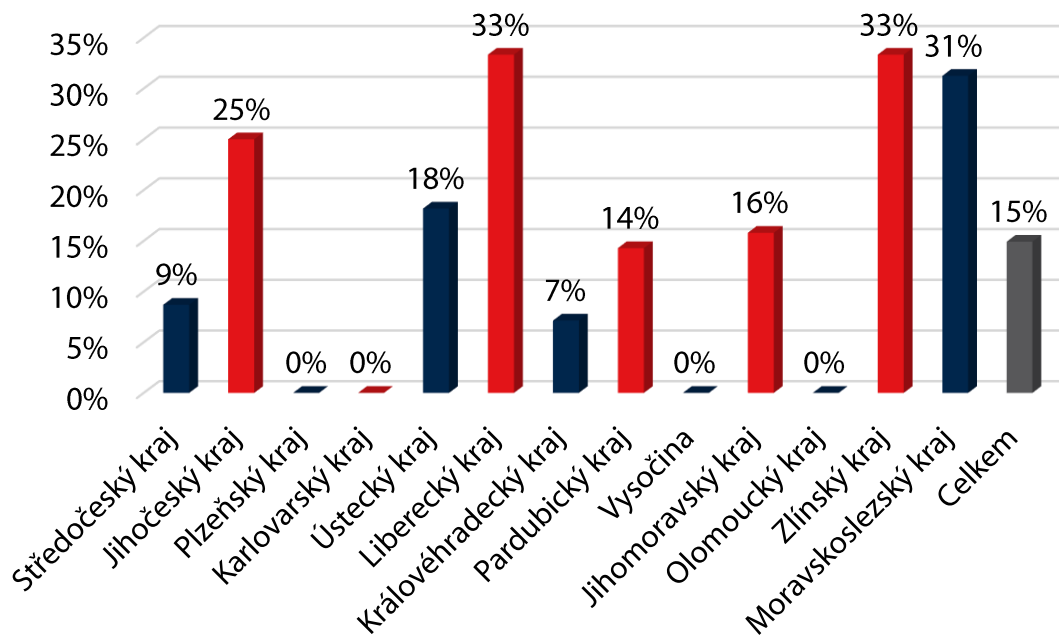
Rozdíly panují také mezi jednotlivými kraji. **Největší celkový podíl starostek a primátorek najdeme v Libereckém kraji – 36 %.** V zastupitelstvu krajského města najdeme třetinu žen, což je po Havířově druhý největší podíl zastupitelek. Dobrého výsledku dosahuje i Ústecký kraj, kde je zastoupení žen ve vedení měst a obcí třetinové. Zde také najdeme statutární města s vysokým podílem žen v radách (Děčín, Chomutov, Teplice) i jednu z primátorek.

Naopak nejméně starostek bylo zvoleno v nejmenším českém Karlovarském kraji, 11 %, kde jsou starostky zastoupeny pouze na nejnižší úrovni, tedy v obcích I. typu. Ani ne pětinové zastoupení mají starostky a primátorky v Plzeňském kraji, kraji Vysočina a v Jihočeském kraji.

Graf č. 2: Celkový podíl starostek a primátorek podle krajů ČR

Zdroj dat: Ministerstvo vnitra ČR, graf autorka

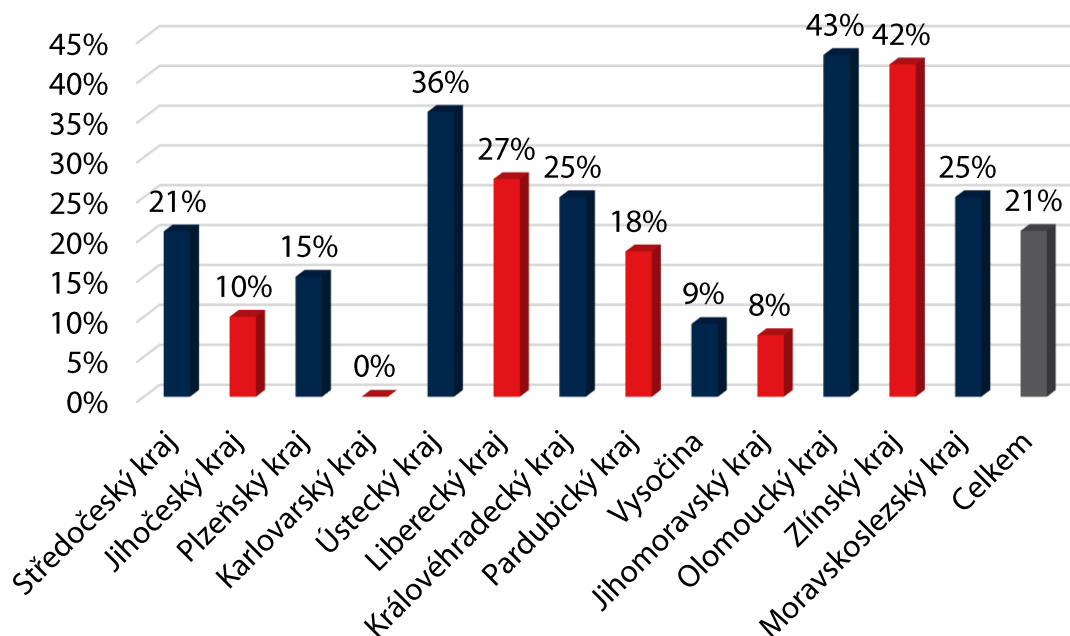
V městských částech a obvodech byl největší podíl žen zvolen v Moravskoslezském kraji, téměř 30 %. Naopak v Plzeňském kraji není žádná starostka městské části či obvodu. V podílu starostek v obcích III. typu (vyjma statutárních měst) vede opět Liberecký kraj, kde je stejně jako v případě Zlínského kraje podíl třetinový. Naopak ve 4 krajích (Plzeňském, Karlovarském, Vysočina a Olomouckém) nenajdeme ani jednu starostku největších měst.

Graf č. 3: Podíl starostek v obcích III. typu podle krajů ČR

Zdroj dat: Ministerstvo vnitra ČR, graf autorka

Jak již bylo řečeno, Karlovarský kraj je jediným, kde není starostka ani v jedné obci II. typu. Naopak vyrovnaný podíl žen a mužů na pozici starostek a starostů v tomto typu obcí najdeme hned ve dvou krajích – Olomouckém a Zlínském.

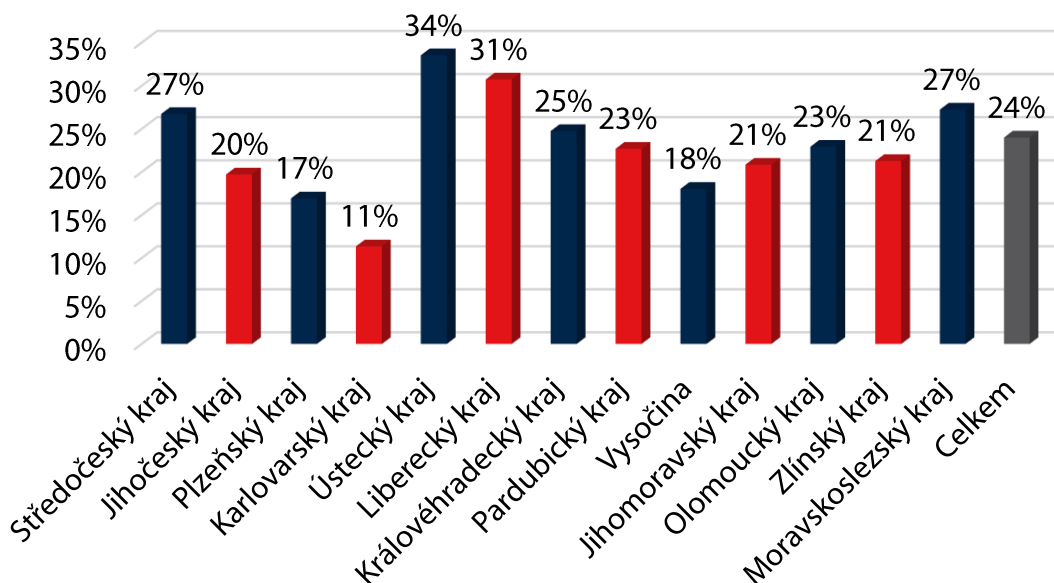
Graf č. 4: Podíl starostek v obcích II. typu podle krajů ČR

Zdroj dat: Ministerstvo vnitra ČR, graf autorka

V nejmenších obcích jsou starostky zastoupeny ve všech krajích - nejméně v již zmiňovaném Karlovarském kraji (11 %), nejvíce naopak v Ústeckém kraji. Přes 30 % starostek v obcích I. typu je zastoupeno i v kraji Libereckém.

Graf č. 5: Podíl starostek v obcích I. typu podle krajů ČR

Zdroj dat: Ministerstvo vnitra ČR, graf autorka

Závěr

Nejnižší úroveň politického rozhodování, tedy místní samosprávy, je v české politice **jedinou úrovní, kde se zvyšuje zastoupení žen mezi nominovanými na kandidátních listinách i mezi zvolenými**. Totéž platí i pro zastoupení žen mezi starosty a starostkami. Počet žen v komunální politice vzrostl od roku 1994 do roku 2014 více než 1,5 krát, na pozici starostek obcí s pověřenou působností se dokonce téměř ztrojnásobil.

I přes tento pozitivní trend je potřeba rozlišovat. Stále platí, že **s velikostí města se podíl žen v jeho vedení zpravidla snižuje**. Výjimku tvoří po volbách v roce 2015 hl. m. Praha. Zároveň panují **rozdíly mezi jednotlivými kraji či městy**. Velmi dobré výsledky vykazuje Liberecký kraj, naopak nejhůře je na tom se zastoupením žen kraj Karlovarský. Ze statutárních měst se vyrovnanému zastoupení žen a mužů nejvíce blíží Havířov, nejméně žen najdeme v zastupitelstvu Českých Budějovic.

Tabulka č. 9: Podíl zastupitelek a starostek/primátorek dle typu obce

	Podíl zastupitelek	Podíl starostek / primátorek
Hl. m. Praha	26%	100%
Městské části a obvody	29%	22%
Statutární města	23%	4%
Obce III. typu*	23%	15%
Obce II. typu	26%	21%
Obce I. typu	28%	24%
Celkem	27%	23%

* Bez statutárních měst

Zdroj dat: ČSÚ a MV ČR; tabulka autorka

Zatímco v případě zastupitelstev měst a obcí lze sledovat vývoj v čase, u městských rad a čelných pozic starostů/starostek a primátorek/primátorů nejsou data nikde systematicky shromažďována, nelze tedy přesně popsat vývoj v čase. Z dostupných dat je zřejmé, že **po volbách v roce 2014 došlo nejen k nárůstu zastoupení žen v zastupitelstvech měst a obcí, ale i ke zvýšení podílu starostek, které činí téměř jednu čtvrtinu**.

Na vývoji zastoupení žen v komunální politice se nijak výrazně **negativně neprojevuje ani složitost volebního systému**, v němž lze jen problematicky cíleně podpořit ženské kandidátky. Navíc ve volbách v roce 2014 zafungovaly „přednostní“ hlasy ve statutárních městech v neprospěch žen.

© **Fórum 50 %, o.p.s**

www.padesatprocent.cz

Projekt podpořila Nadace Open Society Fund Praha
z programu Dejme (že)nám šanci, který je financován
z Norských fondů.

**NADACE
OPEN SOCIETY FUND
PRAHA**

FÓRUM 50%